

ปลาทอง Ep. 1

การมีตลาดสี่ฤดูปลาทอง เพิ่มมูลค่าการส่งออกมากกว่าร้อยละ

อรุณี รอดลอย

กลุ่มวิจัยสัตว์น้ำสวยงามและพรรณไม้น้ำ กองวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด

ช่วงระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมา การเพาะเลี้ยงปลาทองเพื่อส่งออกขายตลาดต่างประเทศ ได้ทำเงินเข้าประเทศและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาทองของไทยเป็นจำนวนมาก มีปัจจัยหลายอย่างที่เอื้อต่อสถานการณ์ ทำให้ปลาทองที่ผลิตจาก

ฟาร์มในประเทศไทย เป็นที่รู้จักและเป็นที่ต้องการของลูกค้าจากต่างประเทศ ลองมาดูข้อมูลจากปริมาณและมูลค่าปลาทอง และปลาที่ส่งออก 10 อันดับ ต้น ๆ ของไทย ช่วงปี 61 - 62 กันก่อนค่ะ

ชนิดสัตว์น้ำสวยงามที่มีการส่งออกมาก 10 อันดับ ปี 2561 (เรียงตามปริมาณ)

ลำดับที่ / ชื่อไทย / ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (ตัว)	มูลค่า (บาท)
1. กัด <i>Betta splendens</i>	19,248,449	162,313,863
2. หางนกยูง <i>Poecilia reticulata</i>	11,098,780	42,614,590
3. น้ำผึ้ง/ลูกผึ้ง <i>Gyrinocheilus aymonieri</i>	3,838,217	13,836,471
4. หมอมาลาวี <i>Aulonocara sp.</i>	3,221,553	21,849,631
5. หางไหม้ <i>Balantiocheilos melanopterus</i>	2,880,813	12,628,994
6. แรด <i>Osphronemus goramy</i>	2,449,229	15,853,903
7. ทอง <i>Carassius auratus</i>	2,312,594	28,557,283
8. สอด <i>Poecilia latipinna</i>	1,839,089	7,188,090
9. ซัคเกอร์ <i>Hypostomus plecostomus</i>	1,644,408	7,222,126
10. ปลาकाแดง <i>Epalzeorhynchus frenatus</i>	1,595,465	6,649,393

ชนิดสัตว์น้ำสวยงามที่มีการส่งออกมาก 10 อันดับ ปี 2562 (เรียงตามปริมาณ)

ลำดับที่ / ชื่อไทย / ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (ตัว)	มูลค่า (บาท)
1. กัด <i>Betta splendens</i>	17,752,169	196,889,021
2. ทางนกยูง <i>Poecilia reticulata</i>	11,739,664	173,635
3. สอด <i>Poecilia latipinna</i>	3,557,391	12,727,008
4. น้ำผึ้ง/ลูกผึ้ง <i>Gyrinocheilus aymonieri</i>	3,179,694	14,064,520
5. ทอง <i>Carassius auratus</i>	2,408,076	33,554,906
6. ทางไหม้ <i>Balantiocheilos melanopterus</i>	1,695,178	8,533,607
7. หมอมาลาวี <i>Aulonocara sp.</i>	1,279,278	11,404,194
8. หมอสี <i>Cichlasoma sp.</i>	749,596	11,414,038
9. แรด <i>Osphronemus goramy</i>	716,694	744,343
10. ปลาเสือเยอรมัน <i>Tetraodon lineatus</i>	564,616	142,436

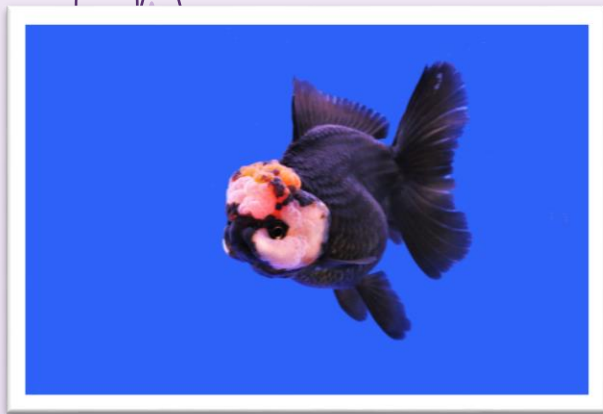
จะเห็นว่าปลาทองเป็นปลาที่มีมูลค่าการส่งออกอยู่ในอันดับ Top 10 อย่างต่อเนื่อง ซึ่งถ้าดูจากมูลค่าที่แท้จริงแล้ว น่าจะเป็นอันดับ 2 รองมาจากปลากัด ด้วยซ้ำ เพราะอะไรถึงกล่าวเช่นนี้ ก็เพราะว่าจากการพัฒนาสีสันของปลาทอง ทำให้ราคาที่แท้จริง (ไม่ใช่ราคาที่แจ้ง ตอนขออนุญาตส่งออก) สูงพุ่งทะยานอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน หรือเปลว ๆ อาจจะมีมูลค่าเป็นอันดับ 1 ก็ว่าได้ อ้อ ที่ชื่อตอนว่า “Ep. 1 การพัฒนาสีสันปลาทอง เพิ่มมูลค่าการส่งออกมากกว่าร้อยล้าน” ท่านอาจจะสงสัยว่า ทำไมตัวเลขในตารางไม่ถึง 100 ล้าน โหม้หรือปล่าว ? ... แหม ตัวเลขส่งออกปลาสวยงาม เค้าเอา 10 คุณ หรือ 100 คุณ ทั้งนั้นแหละค่ะ ถึงจะเป็นตัวเลขที่แท้จริง อ่านไป แล้วลองคิดตัวเลขเอง ว่ามูลค่าจริง ๆ ของมันควรจะเป็นเท่าไร

จังหวัดราชบุรี เป็นแหล่งผลิตปลาทองแหล่งใหญ่ของประเทศไทย โดยเฉพาะที่อำเภอบ้านโป่ง มีฟาร์มปลาทองจำนวนมากกว่า 20 ฟาร์ม ผลิตปลาทองส่งออกไปขายในหลายประเทศ

ช่วง 10 - 20 ปี การผลิตปลาทองของไทย ยังไม่สามารถผลิตปลาทองที่มีสีสันสวยงาม สะดุดตา เราจะเห็นภาพปลาทองที่มีหลัก ๆ คือ สีส้ม สีขาว สีขาวและแดง หรือสีออกเหลืองทอง เวลาที่เราจัดประกวดปลาทองช่วงแรก ๆ เรามีเกณฑ์การให้คะแนนสีของปลาทอง คือ ถ้าสีส้มหรือสีทอง ต้องเป็นสีที่สดใส ไม่ย้อมสีเข้มจนเป็นแดงแจ๊ด หรือแดงจนออกชมพูเข้ม ดูลวกตา ซึ่งปลาที่ย้อมสีเหล่านี้ เมื่อลูกค้าซื้อไปแล้วเลี้ยงไปสักเดือน สีจะกลับมาจืดจาง ไม่สวยงาม แถมผลจากการย้อมสี จะได้รับเสียงบ่น

จากลูกค้าว่า เมื่อซื้อไปแล้ว สีจืดแล้วป่วยง่าย เพราะการใช้ฮอร์โมนผสมอาหารมาก ๆ จะทำให้ปลาสุขภาพไม่ดี ป่วยง่าย นับว่าเป็นข้อเสียของปลาทองของไทยเมื่อส่งออกไปขายต่างประเทศ ส่วนปลาทองที่มีสีขาว หรือสีเงินนั้น ต้องเป็นขาวแบบพอง ๆ หรือในวงการชอบพูดว่า ขาวแบบโอโม่ ไม่ใช่ขาวแบบขุ่น ๆ หรืออมเหลือง ปลาสีขาวมักจะได้คะแนนน้อยกว่าปลาสีส้ม หรือสีทอง และถ้าปลาที่มีสีขาวโอโม่ และสีแดง เป็นปลาขาวแดง ที่แพทเทิร์นสีสวยไม่ละเอียด ไม่เปราะ จะเปราะจะเป็นปลาที่ได้คะแนนสูงกว่าสีอื่น ๆ และในช่วงเวลานั้น ถ้าปลาที่สีดำและส้ม หรือขาวดำ มักจะถูกหักคะแนน ด้วยเหตุผล คือ ปลาสีลอกไม่หมด เพราะเมื่อเลี้ยงไปสักพัก สีดำในตัวปลาจะลอกกลายเป็นสีส้มหมด ถึงแม้ในสายตาของกรรมการ (โดยเฉพาะตัวตัดสินเอง จะชอบมาก สีดำส้ม แดงดำ เพราะมันดูสะอาดตา น่ารัก) จะมองว่าน่ารัก แต่เมื่อโดนหักคะแนนสี ทำให้คะแนนตกอันดับลงมาได้เหมือนกัน

หลังจากนั้น เรามีเสียงเรียกร้องให้แก้ไขมาตรฐานการตัดสินการประกวดปลาทอง ในที่นี้ ขอเน้นการแก้ไขเรื่องสีปลา ดังนั้น เกณฑ์การตัดสินฯ ปลาทอง เราจึงเขียนคำจำกัดความของสีปลาทองให้กว้างว่า “มีทุกสี ลวดลายสวยงามสะดุดตา” เท่านั้น ที่เหลือเป็นดุลพินิจของกรรมการ คือ ไม่มีการหักคะแนนสี สีอะไรก็ได้ แต่ภาพรวมออกมาต้องสวย สะดุดตา ในเวลาที่อยู่ในตัวประกวด เหตุผลที่ผู้เพาะเลี้ยงปลา และผู้ส่งประกวดปลา อยากให้มีการแก้ไขเกณฑ์การตัดสิน ก็เพราะว่า ปลาที่เรามองว่า สีไม่ลอก นั้น กลายเป็นปลาที่สวยงามเป็นที่ต้องการของตลาด มีราคาสูงกว่าปลาทองสีส้ม ๆ ขาว ๆ เงิน ๆ ทอง ๆ ซะอีก

การประกวดปลาสวยงามในประเทศไทย ที่จัดโดยกรมประมง หรือภาคเอกชนที่ร่วมกับกรมประมง นั้น เรามีวัตถุประสงค์หลัก ๆ คือ รักษาลักษณะมาตรฐานสายพันธุ์ดั้งเดิม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมเรื่องธุรกิจการตลาดไปด้วยกัน ดังนั้น การแก้ไขเกณฑ์การตัดสิน เพื่อให้ตรงกับการพัฒนาตามความต้องการของตลาด นั้น เป็นสิ่งที่เราทำ ทั้งนี้ลักษณะหลัก ๆ ของปลาทอง จะต้องตรงกับสายพันธุ์ด้วย เช่น ริวกิ้นต้องหน้าหนู โหนกใหญ่ รูปร่างกลมได้สัดส่วน เป็นต้น เดี่ยวตอนหน้าจะมาเล่าให้ฟังเรื่องริวกิ้น แต่ตอนนี้ขอเน้นเรื่องการพัฒนาลูกก่อน เพราะมันกลายเป็นจุดเด่นของปลาทองที่สร้างมูลค่ามหาศาลในปัจจุบัน

กลับมาเรื่องการพัฒนาสีปลาทอง จากที่เล่าเรื่องปลาสีส้มดำ หรือแดงดำ หรือขาวดำ ที่เราเคยบอกว่า สีสันยังไม่ลอกเต็มที่ ปัจจุบันมันกลับกลายเป็น สีที่พัฒนาขึ้น จนปลาที่มีสีแดงดำ หรือขาวดำ นั้น คงอยู่ได้นาน มีปลาบางส่วนที่สีจะไม่เปลี่ยน หรือเปลี่ยนบ้างก็เล็กน้อย ทำให้กลายเป็นปลาทองที่มีสีสันสะดุดตาอย่างมาก ลูกค้าต่างชาติเห็นแล้ววิ่งเข้าฟาร์มกันเป็นแถว จองกันจนหมดบ่อ แลมราคาจากฟาร์มที่ไม่ผ่านคนกลาง นั้น มันเป็นอะไรที่ สุดดีดั่งกระดิ่งแมวมากจากการสัมภาษณ์ คุณเม้ง แซ่ลี่ เจ้าของ Banpong Goldfish farm ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า สีสันยังคงต้องพัฒนากันต่อไป จากเดิมการจะได้ปลา 3 สี แดง ดำ ขาว ใน 1 ครอก มีจำนวนน้อยมาก ปัจจุบันพัฒนามาได้จำนวนมากกว่า 50 % ใน 1 ครอก ปลาทองของไทยที่พัฒนากันล้าหน้ามากมักจะเป็นออริจินา 3 สี 5 สี ขายดีเป็นเทน้ำเทท่า ราคาอยู่ในช่วง ตัวละ 3,000 บาท ขึ้นไป ตัวที่อป เกรด AA ราคาถึงหลักหมื่นต่อตัว แต่เกรดรองลงมา ชื่อจำนวนเยอะ ก็จะตกตัวละ 1,000 บาท (ลองคิดดูนะคะว่า ถ้าปลาชุดหนึ่ง ได้สัก 1,000 ตัว เป็นเงินเท่าไรกัน จ๊ะ) ส่วนปลาสิงห์ 5 สี ปัจจุบันต้องยกให้พี่จิ้น เรื่องพัฒนาสี เพราะด้วยภูมิอากาศของเขาได้เปรียบ นั่นคือ อากาศเย็น น้ำเย็น สีดำจะลอกยาก

แต่ถ้าเรื่องโครงสร้าง สู้ไทยไม่ได้ ปลาของจีน หางจะตกไม่สง่า แต่ของไทยพัฒนาเรื่องรูปร่าง โครงสร้าง จนกระทั่ง (ครีบหลัง) และครีบหาง ตั้ง เวลาว่ายน้ำสง่างามมากกว่า

ปัจจุบันปลาทองของไทย ส่งออกขายทั่วโลก ฟาร์ม Banpong Goldfish farm ลูกค้าส่วนใหญ่ เป็นลูกค้าจากประเทศ จีน ไต้หวัน ฮองกง เวียดนาม มาเลเซีย แล้วยังมีลูกค้าจากอเมริกา และยุโรป ด้วย แต่ลูกค้าจากอเมริกา และยุโรป มักจะเป็นคนจีนที่ไปตั้งรกรากอยู่ในประเทศเหล่านี้ เพราะคนจีน หรือคนที่มีเชื้อสายจีน จะมีความชื่นชอบปลาทองอยู่แล้ว และจะเห็นความสวยงามของปลาทองที่ต่างจากคนในอเมริกา หรือยุโรป โดยเฉพาะคนยุโรป จะชอบปลาทองแบบพื้น ๆ ลักษณะดั้งเดิม อีกอย่าง ด้วยกฎระเบียบการนำเข้าปลาทอง ปลาคาร์ป ที่ค่อนข้างมีข้อจำกัดในเรื่องการออกใบรับรองโรค ทำให้ปลาทองที่จะเข้าไปขายในยุโรปมีน้อย เราเอง เคยไปดูงานเกี่ยวกับระบบฟาร์มคอมพิวเตอร์เม้นท์ที่มีการเฝ้าระวังไม่ให้เชื้อโรคในปลาออกไปสู่แหล่งธรรมชาติ เห็นปลาทองในฟาร์มเค้า ไม่สวยเลย เรียกว่า ปลาถุงบ้านเรา ยังสวยกว่าเป็น 10 เท่า

จากการสัมภาษณ์ คุณนง ศักดิ์ชัย เจ้าของ Sakchai farm จ.ราชบุรี ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ปลาของฟาร์มที่มีสีสันสวยงามที่เริ่มจำหน่าย เป็นปลาที่มีอายุประมาณ 6 เดือนที่ฟาร์มนี้ได้พัฒนาสีสันอย่างเข้มข้นหลายรุ่น ทำให้ปลาที่นี้ 70 - 80 % สีจะไม่ลอก ไม่เปลี่ยน หรือเปลี่ยนไม่มากในระยะ 8 - 9 เดือน อาจจะมีสีดำเพิ่มขึ้นถ้ามีสีดำติดแล้ว ส่วนพ่อแม่อายุ 1 ปี ขึ้นไป บางตัวสีดำเริ่มลอกออกบ้าง ส่วนคำถามที่ว่า ลูกค้ารู้ไหมเรื่องสีปลาลอก คุณนง กล่าวว่า ลูกค้าส่วนใหญ่จะทราบ ว่า ปลาจะมีการเปลี่ยนแปลงของสีไม่มากนักน้อย แต่ปลาที่ฟาร์มพัฒนาหลายรุ่น สีดำจะลอกน้อยมาก ลูกค้าประจำจะทราบดีว่ายังไงก็มีลอกบ้าง ไม่มากนักน้อย ในส่วนของราคา ปลาที่จำหน่ายจากฟาร์ม ราคาขึ้นอยู่กับจำนวนที่ซื้อ ถ้าลูกค้าซื้อจำนวนมาก ราคาขยับลดลงเป็น

ธรรมดา ปกติราคาเกรด B อยู่ในช่วง 500 - 800 บาท/ตัว เกรด A อยู่ในช่วง 1,000 - 1,500 บาท/ตัว เกรด AA อยู่ในช่วง 3,000 - 4,000 บาท/ตัว ปลาทอง ของ sakchai farm จะขายให้ลูกค้าจากประเทศ สหรัฐอเมริกา ตุรกี เปรู ยุโรป

ฮอลแลนด์ แคนาดา และเอเชีย ซึ่งจะมี จีน ฮองกง เกาหลีใต้ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ไต้หวัน และออสเตรเลีย ปัจจุบันมีอีกหลายประเทศที่ต้องการ แต่ปลาผลิตไม่พอจำหน่าย

นอกจากปัจจัยในเรื่องการพัฒนาสายพันธุ์ สี สันสวยงามของปลาทองแล้ว ต้องบอกว่า ยุคทองของคนเลี้ยงปลาสวยงามช่วง 5 ปีที่ผ่านมา คือ การขายปลาทาง facebook เมื่อเจ้าของฟาร์มปลา โชว์สินค้าของตัวเองใน facebook ลูกค้าสามารถส่งข้อความทางกล่องข้อความ (inbox) ชื่อขาย ติดต่อโอนเงินออนไลน์กันโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง จากนั้น ค่อยนัดส่งโดยติดต่อกับชิปปิ้ง (shipping) และด้วยการเดินทางที่สะดวกสบาย ค่าใช้จ่าย

แสนจะถูกของสายการบินที่แข่งกันลดราคา ทำให้ลูกค้าที่กลัวจะไม่ได้ปลา บินมาดูปลาด้วยตัวเองถึงฟาร์มกันเลยทีเดียว

ค่ะ เรื่องพัฒนาสี สันของปลาทอง ขอจบเพียงเท่านี้ก่อนนะค่ะ ติดตามเรื่องปลาทองต่อ ใน Ep. 2 เกี่ยวกับการพัฒนาสายพันธุ์ริวกิ้น ขอใช้ชื่อตอนว่า “Ep. 2 : ริวกิ้นที่เปลี่ยนไป” ก็แล้วกัน นะค่ะ อย่าลืมติดตามค่ะ